

VOSSEN OP DE WADDENEILANDEN?

Jaap Mulder

De laatste tientallen jaren breidt de vos zijn areaal in Nederland uit. Was hij vroeger alleen bekend van de 'hogere gronden', nu bewoont hij ook poldergebieden en moerassen in het westen en noorden van het land. Ook in de vastelandduinen komt de vos nu voor, sinds 1968. De laatste jaren verschijnt er echter ook wel eens een bericht over vossen op de Waddeneilanden. Hoe zit dat?

De waddeneilanden zouden veel van hun charme verliezen indien er predatoren als de vos terecht zouden komen. Foto B.Hoogendoorn

Eind jaren zeventig liep er al eens een vos rond op Texel. Dat was geen wilde vos, maar een als huisdier gehouden dier, door een toerist meegenomen en daarna ontsnapt. Deze vos werd geschoten (Anonymus, 1993). Op 30 oktober 1993 werd echter opnieuw een vos op Texel gevonden, nu één met onbekende herkomst. Dirk Krijnen liep met zijn hond langs de Haffelderweg, ten zuiden van Den Burg, toen hij in de berm een dode vos ontdekte met een strik om de nek. Die vos kon er nog maar een paar uur liggen, want eerder op de dag was Dirk er ook al langs gekomen. Direkt al werd gedacht aan een 'misplaatste grap', de vondst werd nog even stilgehouden en er werd een advertentie geplaatst waarin gemeld werd dat 'Reintje' kon worden afgehaald. Toen dat geen reacties opleverde verscheen er een artikel-tje in de Texelse Courant (Anonymus, 1993). Het dier kwam via het Staatsbosbeheer in handen van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, waar sectie werd gepleegd.

Onderzoek

Dat leverde interessante zaken op. Texel heeft een fauna die een beetje afwijkt van die van het vasteland. Diverse soorten kleine zoogdieren ontbreken er, terwijl de elders zeldzame noordse woelmuis er juist zeer algemeen is. De maaginhoud van de vos zou dus uitsluitend kunnen geven over de herkomst. En inderdaad, in de maag werden haren van de rosse woelmuis gevonden! Deze soort komt op Texel niet voor. Dat maakt het vrijwel zeker dat de vos in dode staat is ingevoerd op Texel en langs de weg is neergelegd. De doodsoorzaak werd uit de sectie niet helemaal duidelijk, mogelijk is het dier aan een leverziekte gestorven. De strik was vermoedelijk pas om de nek bevestigd toen de vos al dood was. De kleur van de vacht maakt waarschijnlijk dat het dier afkomstig was uit de duinen van Noordholland.

Terschelling

Het bleef niet bij de vos die op Texel werd gevonden. Een jaar later dook er één op Terschelling op. Op 25 oktober 1994, om half negen 's ochtends, fietste Arie de Jong uit Hoorn op Terschelling over het schelpenpad van Oosterend naar de Boschplaat. Bij het J.Thijssenduin ontwaarde hij tot zijn grote verbazing een dode vos in de berm. Het dier, een volwassen manne-

tje, lag vlakbij de 'namaak-Brandaris' die samen met alle andere vuurtorens van Nederland in miniatuur op Terschelling te bewonderen was. Arie waarschuwde de Staatsbosbeheer-surveillant Freek Blom, en samen bekeken ze het dier eens goed. De kop was aan de linkerkant zwaar beschadigd en er was bloed uit oren en bek gekomen. Het dier was niet stijf: nog niet stijf of niet stijf meer, dat was niet duidelijk. Op het schelpenpad stonden goed zichtbare remsporen van vermoedelijk een jeep.

Schubben en haar

Vragen genoeg dus om nader op onderzoek te gaan. Sectie op het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek bevestigde de doodsoorzaak: de vos moet door een auto zijn geraakt en gedood. Er waren geen aanwijzingen dat het dier uit gevangenschap kwam. In zo'n geval vertonen de nagels vaak extra slijtage van het lopen op harde bodem, en is het dier vaak vetter dan in de natuur gebruikelijk. De meeste aanwijzingen kwamen uit de bestudering van de maag-inhoud. Deze was zeer gevarieerd. De belangrijkste bestanddelen waren resten van een konijn en een forse portie lever. Dit kan slachtafval geweest zijn. Interessant waren vooral de resten die maar weinig voorkwamen: veertjes van een putter en een eend, enkele maïskorrels, wat muiszahren en een paar vissschubben en -graten. In deze laatste zaken zat hem de clou: de haren waren van een huisspitsmuis, de schubben van een grote zoetwatervis. Aangezien die allebei niet op Terschelling voorkomen, was duidelijk dat de inhoud van de maag van deze vos niet van het eiland zelf afkomstig kon zijn. Het dier is dus "niet in levende lijve" aangevoerd (Zwart, 1996), op die opvallende plek neergelegd, er werden wat remsporen geënceneerd, en klaar was de grap.

De kans dat een vos op natuurlijke wijze op een waddeneiland terecht komt, moet als verwaarloosbaar worden beschouwd. De kans dat twee vossen, of een zwanger wijfje, op een eiland terecht komt, is helemaal nihil. Een populatie zal er dus niet zomaar ontstaan. Het is zeer te hopen dat dat op de waddeneilanden zo blijft, want het ontbreken van allerlei dieren is nu eenmaal het unieke, de natuurlijke charme, van de eilandsituatie.

Dirk Krijnen met de (inmiddels ingevroren) vos van Texel. Foto *Texelse Courant*

Literatuur

Anonymus, 1993. Gevonden vos een misplaatste grap? *Texelse Courant* 5 nov. 1993.
Zwart, F., 1996. De Boschplaat Terschelling, jaarverslag 1995. Rapport SBB.

J.L. Mulder, De Holle Bilt 17 3732
HM De Bilt, 030-2203158